

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 8. V Ljubljani, 30. aprila 1912. Letnik XXIX.

Obseg: Pridelovanje in razpečavanje namiznega grozdja ter vzgoja trt na špalirju. — Kako se obvarujemo škode po smrekovem lubadarju. — Pisma kulturnotehnične vsebine. — Kdaj in kako je prositi za odpis zemljiškega davka. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Pridelovanje in razpečavanje namiznega grozdja ter vzgoja trt na špalirju.

Piše c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky v Rudolfovem.

VI. Vzgoja raznih oblik.

Pred nepravilno vzgojo na brajdah in latnikih ima gotovo pravilna oblika trte mnogo prednosti.

Pri njej je star in mlad les enakomerno razdeljen, vsaka veja — da, vsaka mladika — ima svoj odločeni prostor in dobiva enako množino hrane od matrne trte.

Izpeljava pravilne oblike zahteva sicer nekoliko truda, ali potem, ko je zahtevana oblika vzgojena, je obrezovanje in poletno skrajševanje trte veliko bolj preprosto in enostavno, kakor pri zamotanih vejah in mladikah na nepravilnih brajdah ali latnikih.

Končno pa tudi lepota v pravilni obliki vzgojenega špalirja v obilni meri plača posestnikov trud.

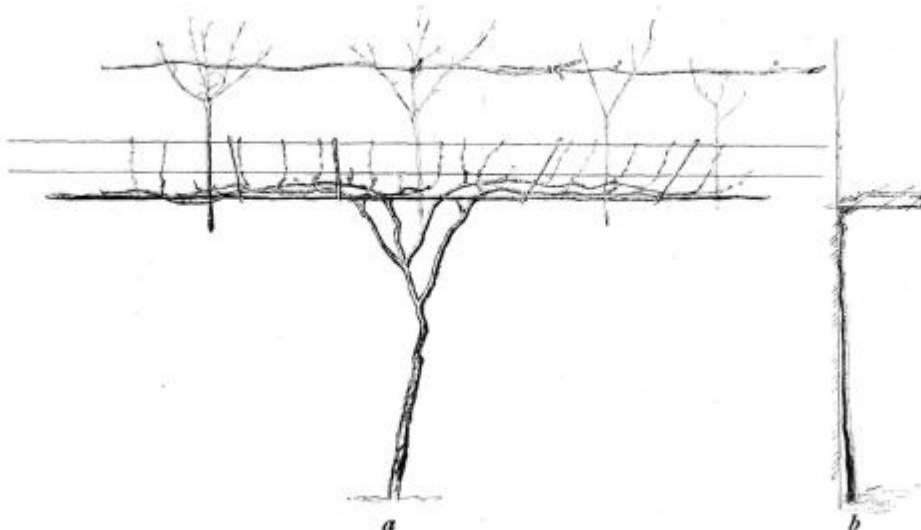
V naslednjem naj torej popišem oblikovanje in obrezovanje trt na špalirju.

Če hočemo trto napeljati v obliki pravilnega špalirja, moramo predvsem napraviti oder, kamor se privezujejo trte, oziroma njih deblo, veje, mladike in poganjki.

Najboljša snov za napravo odra je brez dvoma dobro pocinkana žica, in sicer šte. 22. do 25.

(to je debelost 2,2 do 2,5 mm). Žica se pritrdi na posebne železne, približno 15—20 cm dolge žeblice, ki imajo na koncu oko, da se skozenj žica napelje. Žeblice se zabijejo v razdalji 2 m v zid, in sicer toliko, da stoji na njih napeta žica vsaj 5 cm od zida. Pri tem se pa dobro z mavcem (gipsom) zamažejo, da bolje držijo. Žica se potem na obeh koncih pritrdi in se napne s pomočjo posebnih kljuk (napenjač), ki se dobivajo v večjih trgovinah z železnino.

Tudi kljuko bi morale biti pocinkane, da jih rja prehitro ne uniči.

Podoba 36. Vipavska (oz. primorska) vzgoja trt na latniku (avguštana), a pogled od spredaj, b pogled od strani.

močjo posebnih kljuk (napenjač), ki se dobivajo v večjih trgovinah z železnino.

Tudi kljuko bi morale biti pocinkane, da jih rja prehitro ne uniči.

Vsako pomlad je treba žico napeti in jeseni zopet popustiti, da je mraz pozimi ne pretrga.

Posamezne vrste (črte) žice je pri kordonih napeti v razdalji 30 do 40 cm, da se nanje lahko privezujejo tudi krajši poganjki.

Deblo kordonov se napelje na posebni lati, ki se pritrdi na žico ali na zid in ki se pozneje, ko se deblo okrepi, lahko odstrani.

Množina napetih žičnih vrst se vedno ravna po obliki prostora, ki naj se izpolni, in po nameravani obliki trte, ki jo mislimo vzgojiti. Odlikovanje se vrši na naslednji način.

Ko čmo trto vsadili, jo zagrnemo tudi pri cepiču. Kadar začne odganjati, moramo skrbeti za to, da je zemlja nad njenim očesom rahla, da oko lahko odžene.

Tudi če trta požene več poganjkov, pustimo vse, da se trta okrepi.

Kadar postanejo poganjki dolgi, jih privežemo na kak kol ali na k zidu pritrjeno lato.

V tretjem letu gladko odrežemo slabjšo mladiko, ki se je razvila iz enega lani puščenih dveh očes, in pustimo samo močnejšo, ki jo skrajšamo na 4 očesa (reznik).

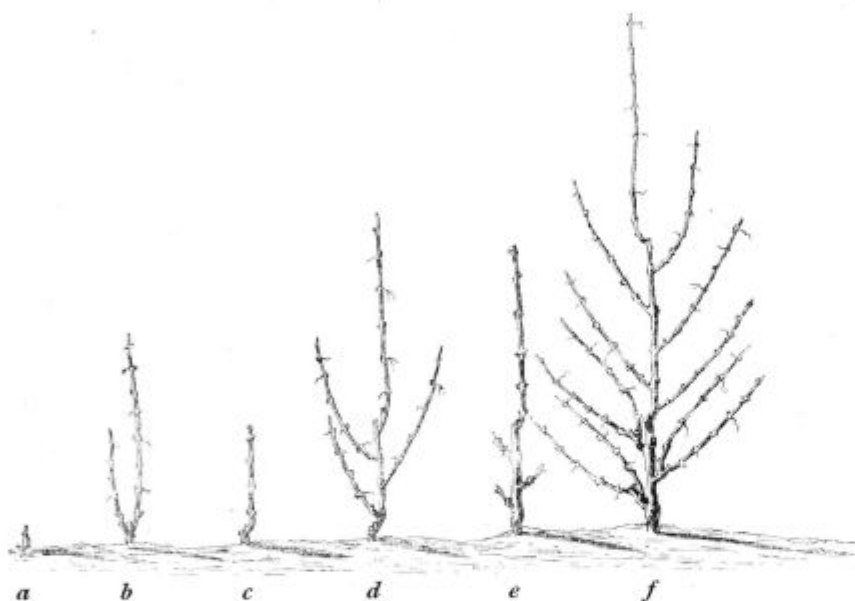
Nato trto zopet odkopljemo do prvega členka, kakor lani, in tamkaj nastale koreninice porežemo.

Poleti pustimo trto, da rase, in oskrbujemo samo one štiri mladike, ki izrasejo iz puščenih 4 očes, ostale izrasle poganjke pa odrežemo.

Če pa iz enega puščenega očesa poženeta dva poganjka, se slabjši čim prej odstrani.

Zalistnike, to je izrastke, ki se razvijajo tekom poletja v listnem kotu zraven mladih očes na mladiki, zaščipujemo za prvim listom. Proč trgati se jih ne priporoča, ker se stem, zlasti če je zalistnik že nekoliko olesenel, lahko poškodujejo tudi zraven nahajajoča se očesa.

Iz puščenih štirih očes nastale tri spodnje poganjke privežemo poševno pri obeh straneh trtnega debelca

Podoba 37. Obrezovanje trt na špalirju v prvih štirih letih po saditvi:

- a prvo leto po saditvi na eno oko obrezana trta (spomladi, po obrezovanju);
- b v drugem letu na dve očesi obrezana trta (jeseni, ko listje odpade);
- c v tretjem letu na štiri očesa obrezana trta (spomladi, po obrezovanju);
- d ista trta jeseni, ko listje odpade;
- e v petem letu spomladi obrezana trta;
- f ista trta jeseni, kadar listje odpade;

Trte je treba tekom poletja večkrat proti peronospori poškopiti, in če iz podloge odženejo, je treba take divje poganjke porezati.

Meseca avgusta odkrijemo prisuto cepljenko pod cepljeno mesto, in če je pognala kaj koreninic iz cepiča, jih gladko porežemo.

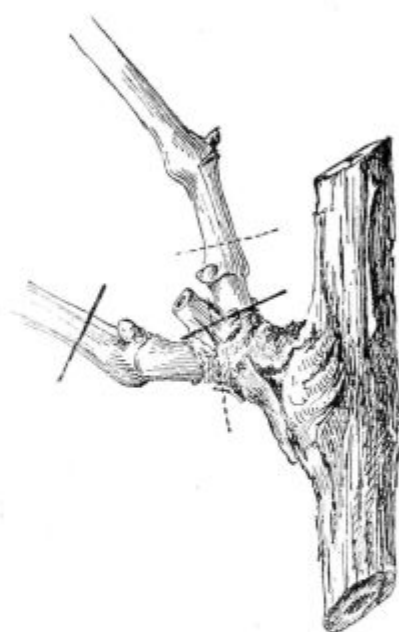
Jeseni trte zopet nekoliko prisujemo, da mraz pozimi očes ne uniči. V južnih, gorkih krajih tega seveda ni treba.

Drugo leto spomladi trto zopet odkrijemo do prvega člena podloge in vse tamkaj nastale koreninice gladko odrežemo.

Od razvitih mladik pustimo samo eno, najbolj močno, ki stoji najbolj navpično, in to skrajšamo na dve očesi. Ostale mladike gladko odrežemo.

Meseca majnika potrgamo vse morebiti izrasle poganjke in pustimo samo dva, ki sta se razvila iz očes lanske mladike.

Te poganjke večkrat v letu privežemo in jih večkrat poškopimo, da jim peronospora ne opali listja.

Podoba 38. Obrezovanje na čepkih.

(Debele črte kažejo pravilno rezatev, pikčaste črte rezatev v sili, namreč takrat, če je spodnja mladika slabo razvita).

na oder, samo zgornji poganjek privežemo navpično navzgor. Stranske mladike priščipnemo sredi meseca julija na 60 cm dolžine, da stem okrepimo najbliže pri lanskem lesu stoječa očesa, ki se samaodsebe navadno le bolj slabotno razvijejo.

Kadar potem vršički zopet odženejo, jih priščipnemo za prvim ali za drugim listom.

Zgornja, vodilna mladika se priščipne šele sredi avgusta nad 8 do 10 listom.

Seveda je treba tudi v tem poletju večkrat vezati, škropiti itd.

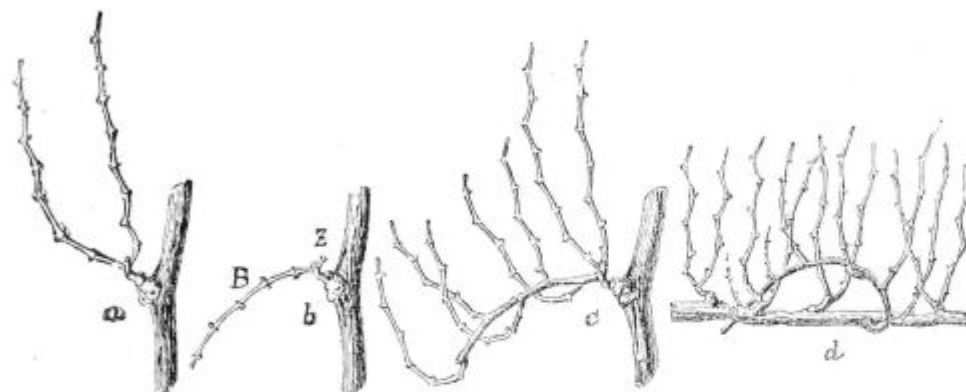
Če smo namesto enoletnih ali dvoletnih cepljenk posadili divjake in jih na mestu cepili (kakor je bilo opisano v IV. poglavju — glej podobe 26., 27., in 28.), potem obrežemo koj spomladi po grubanju trto na dve očesi, oziroma, če je zelo močna, celo na štiri očesa, torej tako, kakor vsajeno enoletno cepljenko v drugem, oziroma v tretjem letu. Nadaljnje oskrbovanje je pri obeh enako.

V četrtem letu obrežemo vodilno mladiko na 5 do 6 očes, samo če je zelo slaba, jo obrežemo na 4 očesa. Stranske mladike pa skrajšamo na najnižje stoječi dve očesi, ostalo delo se pa zopet tako zvršuje, kakor lansko leto.

Podoba 37. nam kaže, kakšne so trte v prvih štirih letih spomladi, ko so obrezane, in jeseni, ko odpade listje.

V petem letu se vodilna mladika zopet obreže na 5 do 6 očes (reznik) in ostale stranske mladike iz lanskega reznika na čepke dveh očes.

Mladike pa, ki so se razvile po 2 iz lanskih čepkov, se tako obrežejo, kakor kaže podoba 38.

Podoba 39. Obrezovanje napnencev (šparonov, locnjev) na špalirnih trtah.

Na čepku *a* stoječi mladiki se obrežeta kakor kaže podoba *b*. Iz proč stoječe mladike se nareže napnec 5—6 očes (*B*), ki se priveže vodoravno navzdol. Iz bliže stoječe mladike se napravi zopet čepak (*Z*) dveh očes. Podoba *c* kaže razvoj napnencev na navpičnem, podoba *d* na vodoravnem ramiu trte.

Če je le mogoče, se vselej pusti ona mladika, ki stoji nižje, in ta se zopet obreže na čepak (2 očes), druga mladika z ostalim delom dvoletnega lesa se pa odreže.

Tako pravilno obrezanje je pojasnjeno z debelimi črtami na podobi 38. Samo če je spodnja mladika prešibka, se napravi iz zgornje mladike čepak, torej se reže tako, kakor je naznačeno s pikami (s pikčastimi črtami) na podobi 38.

V tem letu je treba vrste, ki so samo na daljšem rodnem lesu rodovitne, kakor imperial, genuzec, kalabrezec, zgodnji rdeči malvazinec, avguštana itd., obrezati že na šparon (napnec ali locenj).

V tem slučaju napravimo iz dlje od debla stoječe mladike lanskega čepka kratek šparon 5—6 očes in iz bliže stoječe mladike čepak (dveh očes).

Vedar se pri tem moramo ozirati na to, kako je trta močna, in je ne smemo preveč obložiti, ker bi sicer oslabela v rasti.

Če torej trta ni dosti močna, pustimo le malo šparonov in ostale mladike obrežemo samo na čepke (glej na primer podobo 30.)

Kako je narezati tak napnec (šparon) na špalirju, nam kaže podoba 39. *a* in *b*. Od dveh mladik na čepku (glej podobo 39. *a*) se nareže iz one, ki stoji bliže starega lesa (veje) zopet čepak dveh očes (glej *Z* v podobi 39. *b*), iz one pa, ki stoji bolj v stran, se nareže napnec petih očes (glej *B* v podobi 39. *b*).

Napnec se priveže v stran navzdol, in sicer tako, da stoji zadnje oko na njem nižje kakor prvo, da se stem hrana na vsa očesa enakomerno razdeli.

Z mladikami, ki nastanejo iz čepka, se ravna kakor po navadi, ker imajo nalogo, da dajo zopet les za napravo čepka in — če je treba — tudi napneca spomladi prihodnjega leta.

Mladike pa, ki se razvijejo iz očes na napnencu imajo samo ta namen, da rodijo. Zato se koj, ko se zarod pokaže, porežejo vsi tisti poganjki na napnencu, ki niso nastavili nič grozdja.

Kadar trta odcvete in ko postanejo jagode debele kakor grah, se vsaka mladika na napnencu priščipne za tretjim ali četrtem listom nad zadnjim grozdom.

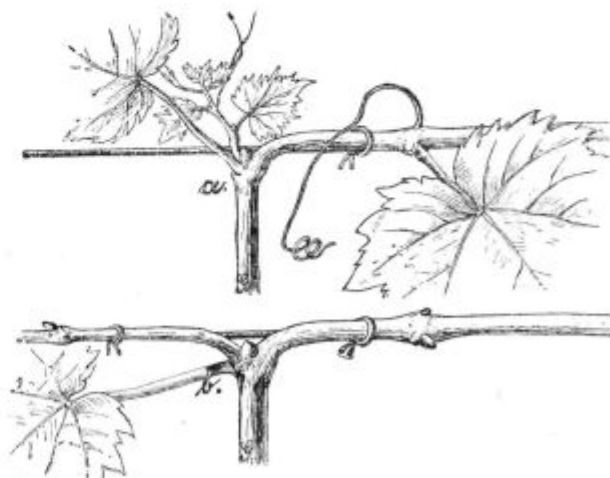
Kadar pa vršički teh priščipjenih mladik zopet odženejo, priščipnemo te nove izrastke za prvim, kvečjemu za drugim listom.

Namen tega poletnega skrajševanja je, da se moč trte ne trati po nepotrebnem. Jeseni sta napnec in čepak taka, kakor jih kaže podoba 39. *c*).

Napnec se po trgatvi odreže in se čez zimo pusti na trti samo čepak z dvema mladikama, ki se spomladi zopet tako obreže kakor lani. Podoba 39. *d* nam kaže, kako se priveže napnec na vodoravnem ramenu trtnega špalirja. Skrajševanje je pri obeh enako. Od petega leta naprej obrezujemo trte vedno enako, namreč stranske mladike na čepke, oziroma napnence, vodilno mladiko na reznik, in dobimo na ta način navpični kordon, ki ima povsod enakomerno raz-

deljen rodec les.

Kadar pridemo s kordonom do gotove višine, je navadno treba trte speljati vodoravno na eno ali dve strani (glej podobe 29., 30., 34. in 35.).

Podoba 40. Vzgoja novih ramen iz zelenih trtnih mladik. *a* zaradi vponjenja zelene mladike meseca maja nastal zalistnik: *b* isti na levo speljan in privezan.

Če je treba trto speljati samo na eno stran, potem se enoletna vodilna mladika spomladi pri obrezovanju na dotičnem mestu previdno vodoravno upogne. Da je pri tem ne zlomimo, jo moramo poprej nekoliko zasukati (zviti).

Če bi se pa zlomila, potem jo odrežemo in mladi poganjek, ki pozneje izrase na tem mestu, vodoravno upognemo, kadar dovolj odrase, in ga privežemo.

Tudi če je treba trto speljati na dve strani (razcepiti), moramo spomladi mladiko na tem mestu, kjer hočemo, da se razdeli, upogniti in vodoravno privezati.

Pri tem je treba gledati na to, da stoji na napravljenem kotu oko, ki nam bo potem dalo mladiko za drugo vodoravno ramo.

Tudi v poletnem času, kadar zraste mladika do kraja, kjer hočemo vzgojiti drugo ramo (vejo), se iz zelene mladike lahko razpeljeta dve rameni na ta način, kakor kaže podoba 40. Mladika se upogne pri očesu, kjer se razvije zalistnik (podoba 40. a), ki se potem prične takoj vsled tamkaj ustavljaljočega se soka krepkeje razvijati. Upogniti se mora mladika zgodaj poleti (maja — junija), da se zalistnik do jeseni zadostno razvije. Ko je zalistnik nekoliko odrasel, se upogne na nasprotno stran, kakor kaže podoba 40. b.

Na ta dva načina se lahko vzgoje na poljubnem mestu lepa pravokotno odcepljena ramena, kar je zlasti potrebno pri vodoravnih kordonih in drugih podobnih oblikah.

Pri vodoravnem kordonu, oziroma na vodoravnih ramenih, se zvršuje obrezovanje na enak način kakor na navpičnih. Vsako leto se vodilna mladika obreže na reznik 5 do 6 očes in stranske mladike na čepke dveh očes.

Pri zloženih vodoravnih kordonih, kakor na pr. pri tomerski vzgoji, se pusti na navpičnih deblih stranska garnitura (čepki) samo toliko časa, dokler niso izpeljana vodoravna ramena s čepki. Ko se je to zgodilo, se čepki na navpičnih deblih gladko odrežejo in debla se ne puste več, da bi se obrasla (glej podobo 34.)

Pri vodoravnih kordonih z visokim deblom, ki naj zakrijejo prostor med okni in nad okni pri hišah, se puste čepki (garnitura) tudi pri navpičnem deblu (glej podobi 29. in 34.), tako da kaže ta podoba pravzaprav združeni dve obliki: navpičen enoramen kordon v spodnjem delu, in dvoramen vodoraven kordon v zgornjem delu. Gladko ostane le debla do prvih čepkov, ki so 50 do 80 cm od tal.

Če je tak zid zelo visok in če hočemo hitreje steno zakriti, pustimo pri takih trtah, ki smo jih na zeleno cepili, po dve mladiki, to je oba pogrubana vrha.

Enega speljemo hitro kvišku in njegovega debla ne pustimo, da bi se čepki obrasli, druge pravilno obrezujemo na že popisani način; tako nam da navpičen kordon, ki zakrije prostor med okni (glej desno trto na podobi 30.). Če se sadijo cepljene trte, se vsadita na vsako mesto dve trti, s spodnjimi konci (koreninami) narazen, z zgornjimi konci (s cepiči) skupaj (\wedge). Ena trta da potem navpičen, druga vodoraven kordon, enako kakor pri zeleno cepljeni trti oba vrha.

Tako vzgojene trte močno rasejo in tvorijo močno garnituro rodečega lesa (čepke). (Dalje prib.)

Kako se obvarujemo škode po smrekovem lubadarju.

Da se vemo obvarovati škode po smrekovem lubadarju, moramo vsaj nekoliko poznati življenje tega škodljivca.

Navadni smrekov lubadar je žuželka, ki živi večinoma pod ljubjem smrekovega drevja. Na pomlad, v nižavah že aprila ali začetkom maja, v goratih krajih pa koncem maja meseca, zleti lubadar iz debel, ki se je v njihovem lubju razvil, v podobi

popolnega hrošča. Hrošč je velik le nekako $4\frac{1}{2}$ do $5\frac{1}{2}$ milimetra ter je bolj ali manj temnorjave barve. Poišče si potem, ko je nekaj časa rojil, za zalego najrajši bolno, posekano in neomajeno drevje, kjer ga smola ne moti toliko, kakor v zdravem drevju. Rad se loti tudi takega drevja, ki rase na robih gozda, posebno če je okleščeno ali poškodovano. Če je lubadar nastopil v toliki množini, da mu opisane vrste drevja primanjkuje, napade tudi popolnoma zdravo, rastoče drevje.

Hroščec si izvrtja ponajveč v višini, kjer se začno spodnje veje, v lubje debela luknjico, ki jo pod ljubjem poveča. V tem izvotljenem prostoru se vrši oploditev. Od tod gloda hroščec po 5 do 10 cm dolg rov, navzgor ali tudi navzdol obrnjen, ter odloži samica na desno in levo tega rova jajčeca v večji množini, navadno 30 do 60 in tudi več. V kakih 14 dnevih se iz jajčec izležejo ličinke, ki zajedajo v lubje in deloma tudi pod ljubjem vsaka svoj rov. Ti rovi postajajo tem širši, čim bolj rasto posamezne ličinke. Na koncu svojega, kake 3 do 4 cm dolgega rova se ličinke zabubijo in se preobrazijo pozneje v hrošče. Doba razvoja od jajca do hrošča traja navadno okrog 10 tednov ter je odvisna od bolj ali manj ugodnega vremena. Hrošči se izvrtajo na prosto, nakar se prične nova ploditev in razmnoževanje tega škodljivca, ki zleti in roji lahko v istem letu še enkrat, če mu je vreme dovolj ugodno. Nova zalega prezimi navadno pod skorjo in se prihodnjo pomlad preobrazuje.

Predaleč bi prišli, če bi opisali vse posameznosti iz življenja smrekovega lubadarja. Že iz podanega površnega popisa se razvidi, da utegne biti lubadarjeva zalega tam, kjer se nahaja v obilici, zelo škodljiva, ker njeni mnogoštevilni rovi v lubju in deloma pod ljubjem ovirajo rast drevja ter včasih celo popolnoma pretrgajo zvezo dotoka redilnih snovi v one dele, kjer so leté najbolj potrebne. Zelo poškodovana drevesa se kmalu posuše, manj poškodovana drevesa pa pešajo in se jih pozneje lubadar rad nanovo loti. Ponekod je lubadar že veliko gozda popolnoma uničil.

Da se večje poškodbe zabranijo, je treba takoj, ko se v gozdu opazijo manjše poškodbe po lubadarju, vse potrebno ukreniti, da se ta škodljivec preveč ne razplodi. Skrbeti je, da se lubadarjeva naselitev čimprej zasledi. V to svrhu je treba v gozdih in tudi na skladiščih ležeče, neobeljene in še ne suhe smreke preiskati. Lubadar se včasih že sam izda po kupcih rjave moke, ki jo meče iz luknjic, zavrtanih v lubje. Ta moka se lahko opazi tudi na tleh pod napadenim stoječim drevjem ter na njegovem lubju; iz navrtanih malih luknjic se včasih cedi smola. Napadeno drevo se v začetku lahko oddaleč vidi še popolnoma zdravo. Šele pozneje, ko postajajo poškodbe po lubdarjevi zalegi vedno večje, se pričinja od vrha dol sušiti.

Previdno in potrebno je, da se ne puste od pomladi do jeseni, torej ob času, ko je drevje v soku, posekana in neobeljena smrekova debla in vrhači, da bi v gozdu ležali. Debla se morajo čimprej obeliniti, vrhači pa vsaj na treh ali štirih straneh v progah omajiti. V manjših na tleh ležečih vejah se sicer opisana vrsta smrekovega lubadarja ne razvija, pač pa privabijo kupi vej, dokler so te sveže, lubdarja v bližino, ki zaide potem v stoječe drevje. Če se pa vejevje pusti, da vsevprek leži v gozdu, ovira zopet naravni naraščaj v razvitju in dela napotje umetni pogozditvi, torej saditvi.

Kjer je mogoče, je torej treba spraviti veje iz gozda ali jih na pripravnem prostoru z vrhači vred na ognju osmiliti. Paziti je seveda treba, da se ne povzroči kak požar v gozdu.

V goratih krajih, ležečih visoko nad morjem in daleč od naselbin, seveda vejevja ni lahko mogoče iz gozda spraviti; v tako visoko ležečih krajih pa navadno tudi lubadarja ni veliko; če se slučajno bolj razmnoži, ga navadno mokrota, mraz in neugodno vreme sploh zopet polagoma pokončajo.

Ker se lubadar rad vgnezdi v premočno okleščene smreke, se mora torej tako počenjanje, ki je tudi drevju samemu škodljivo, opustiti. — Večinoma je premočno kleščeno igličastega drevja že precej ponehalo. — Od snega ali od vetra polomljeno in podrto smrekovo drevje je treba pravočasno obeliti.

Če dobimo že razvito lubadarjevo zalego pod skorjo v ležečih ali v stoječih smrekah, je treba stoječe drevje posekati in obeliti, kakor tudi ležeča debla. Lubje, ki se v njem nahaja zalega (jajčeca, ličinke, bube in morda tudi hrošči), je treba — previdno — sežgati, da se vsa zalega uniči.

V gozdih, kjer se umno ravna in se pospravijo vsi odpadki od sekanja in podrto drevje, odstranijo bolna ali poškodovana drevesa, po lubadarju napadenega drevja sploh ne bo dobiti, razen če je razmnožitev lubadarja zakrivil zanikarn sosed, ki sušcev itd. ni pravočasno odstranil in je opustil vse potrebne ukrepe.

Večkrat se prav dobro obnese lovljenje lubadarja v nalašč v to pripravljeno drevje. Ker ima lubadar, kakor že znano, navado, da najrajši napada ležeče, neomajene smreke, se poseka ob času, ko lubadarjevi hrošči roje, nekaj dreves in se polože na solčni strani gozda blizu roba tako, da se ne dotikajo popolnoma tal, ampak da nekoliko vise. Podrtemu drevju se lahko veje oklestijo. Lubadar se bo, ko bo rojil, zabil v ta drevesa; treba je potem le še počakati, da napravi zalego. Preden se zalega razvije in preobrazí zopet v hrošča, je treba to drevje obeliti, lubje pa sežgati. Zadostuje včasih tudi, da se zalega solncu izpostavi, ki jo uniči. Na vsak način se mora vedeti, kdaj približno se je nalovil lubadarjev hrošč v nastavljena drevesa, ker se potem z beljenjem iz previdnosti ne sme dalje čakati kakor le kakih 7 tednov, da nam hrošč ne izleti, ker bi ga bili, če smo obelitev zamudili, proti svoji volji sami umetno vzgojili in pomnožili.

Končno bi bilo omeniti, da imamo še celo vrsto raznih drugih lubadarjev in ima skoraj vsaka lesna vrsta svojega; nekteri lubadarji žive tudi v več različnih vrstah drevja.

Po postavi je vsakdo dolžan lubadarja v svojem gozdu zatirati. Ravnotako je vsakdo upravičen naznati okrajni politični oblasti, če opazi v kakem gozdu od lubadarja napadeno drevje. C. kr. okrajno glavarstvo bo s pomočjo gozdarskega komisarja vse tozadevno potrebno ukrenilo, da se lastnik napadenega gozda pouči, kaj mu je storiti in, če treba, prisili zaukazane odredbe spolniti, ker bi se poslednje sicer morale dati napraviti na njegove stroške. Pripomniti je, da od malomarnosti sosedove ogrožen posestnik gozda ne sme iti na svojo roko, torej brez posebne oblastvene odredbe, sekati ali pospravljati od lubadarja napadeno drevje, na tleh ležeče vrhače itd. v sosedov, torej tuj gozd brez dovoljenja, ker se je že pripetilo,

da ga je poslednji vsled tega šel tožit k sodišču zaradi motenja posesti.

V vseh zatiranju lubadarjev zadevajajočih stvareh dobe lahko gozdni posestniki potrebnih navodil, če se zglase pri gospodarskih komisarijih ali pa pri okrajnih gozdarjih.

Pisma kulturnotehnične vsebine.

(Napisal inženir Dragotin Gustinčič svojemu prijatelju Tonetu).

VI. pismo.

V pridelovanju rastlinja je moderno poljedelstvo spoznalo in pribilo dva zelo važna zakona. Ta zakona nazivljemo v prirodoslovnih vedah „aklimatizacijo“ in „akomodizacijo“. Aklimatizirati se se pravi: privaditi se na kako drugo podnebje. Če gredo naši ljudje v Ameriko ali v kake druge kraje, kjer je podnebje dosti bolj toplo ali znatno bolj mrzlo, bolj suho ali bolj mokro kakor pri nas, tedaj tožijo, da jim ne ugaja zrak. Bolehavi začnejo za najrazličnejšimi boleznimi in končno se morajo ali povrniti zopet v domače kraje, ali pa zgodaj umreti. To hiranje se pojavi na vsakem. Nekteri so močnejši in prenašajo neugodnosti dlje, slabejši podležejo prej in le redko se kdo v takih krajih počuti tako dobro kakor doma.

Akomodizirati se se pravi: prilagoditi se obstoječim razmeram. Tudi to ni vsakomur lahko. Če greš n. pr. na Italijansko, dobiš tam popolnoma drugo hrano kakor pri nas, in iz svoje izkušnje veš, da se je italijanski hrani težko privaditi. Prasiča ne moreš navaditi na seno, in vendar je to tudi redilno. Prasičev drob je popolnoma drugače ustvarjen kakor n. pr. drob goveda ali konja. Seno ima procentualno manj redilnih snovi v sebi kakor okopavine, zato ga mora žival zaužiti veliko večjo množino. Prasič pa nima ustvarjenega želodca za velike množine. Prasič bi se moral tu torej šele akomodirati taki hrani, t. j. če bi bil prisiljen preživljati se samo s travo in senom, bi se njegov želodec počasi izpremenil.

Take akomodizacije dostikrat opazamo v naravi, ali priznati moramo, da se ne zvrše lahko in ne hitro. Včasih izumrejo cele familije živih bitij in celo cele vrste, ker se ne morejo aklimatizirati in akomodirati.

Ta dva zakona veljata za vsa živa*) bitja. Krave, ki smo jih nakupili za plemo v Švici, ne uspevajo pri nas tako dobro, kakor v svoji domovini. Palme, ki so na jugu, v toplih krajih, velikanska drevesa, gojimo pri nas lahko v sobah kakor cvetice in drugo zelenjad. Smreke in jelke so v dolinah lepa, visoka in vitka drevesa — na planinah rasejo kot nezatni, bolehavi pritlikavci, pa še to samo do gotove višine. Skušali smo presaditi dragocene planinske cvetice v dolino, pa so nam posehnile. V dolini bi imele boljšo zemljo, več vode in več solnca — pa vse zaman, zakaj tu vladata neizprosna zakona narode, ki se zoveta aklimatizacija ter akomodizacija — in ves naš trud bi ostal neplačan.

Pa, dragi Tone, kakor sta nam ta zakona drugače neprijetna in kruta, ju zna danes moderni inženir kulturne tehnike uporabiti tako, da učinkujeta naravnost čudovito blagodejno na pridelovanje živalske krme. Je to nekako tako, kakor z nevarno in grozečo vodno silo. Bregove in domove nam razdira divja reka, pa če se je loti večja inženirjeva roka, postane krotka kakor jagnje in se izpremeni v lepo, svetlo, mirno električno

*) Živi vse, kar se hrani, rase in oploja — torej tudi rastline.

luč in nam je blagotvorna pomočnica pri izdelovanju nebroja najrazličnejših dobrih in koristnih predmetov.

Če si dobro ogledamo trave in drugo rastlinje na lokah in mlakah, na močvirjih in barjih, vidimo, da se močno razlikujejo od trav in rastlinja, ki rase na dobrih in pitnih travnikih. Ta razlika sega tako daleč, da opazujemo n. pr. na rastlinah, ki rasejo na mokrih tleh, posebne dele telesa, ali kakor radi pišemo v učenih knjigah, posebne organe, ki z njimi vodo v čim največji meri sprejemajo in zopet izhlapevajo, da laže žive. Obratno pa opazujemo na rastlinah, ki rasejo na izrecno suhih tleh, organe, ki varujejo rastlino, da ji voda prehitro ne uhaja. Že na prvi pogled so vodne rastline popolnoma drugačne kakor rastline na suhih tleh. Vodne rastline so ponavadi dolge, mehke in razmeroma tenke. Rastline na suhih tleh so nizke, bodeče in zelo mesnate. Spomni se n. pr. na različne bodiče! Ti debeli, mesnati deli so nekake vodne shrambe, ki iz njih zajemajo rastline osvežujočo vodo v hudih, suhih letnih časih. Kakor kamele v puščavi, si hranijo te rastline v svojih debelih listih pijačo za čase velikih suš.

Vsako živo bitje mora prestatiti v narodi borbo za svoj obstanek, in mati naroda ga vedno tako oboroži, kakor je za kraj, kjer živi, najprimernejše. Spomni se na človeške ribice! Te čedne živalce nimajo oči, ker jih ne potrebujejo, ker preživijo vse svoje življenje v podzemeljskih temnih krajih, kamor nikoli ne posije žarek blagodejne svetlobe. Volk ima ostre zobe, da lahko živi od ropa, in srna hitre noge, da lahko beži itd. Vsakemu bitju se najbolj razvijejo tisti organi, ki jih najbolj rabi.

Po tej razlagi pa Ti utegne postati jasno, zakaj ne morejo gotove rastline rasti na suhih in druge zopet ne na mokrih tleh. Za naju pa je tole važno: skoraj vse rastline, ki rasejo v mokrem svetu, so za krmo slabe ali celo popolnoma neužitne. Ker jih živina ne mara, pravimo ponavadi, da so „kisle“, dasi v resnici niso kisle. V splošnjem tudi lahko trdimo, da so tudi vse na presuhih tleh rastoče rastline slabe in za krmo malo vredne. Rastline s suhih tal, so ponavadi pretrde, prevlaknaste. Po zgorajšnji razlagi pa imamo sredstvo, da se takih rastlin lahko iznebimo. Kakor smo slišali, se vsa živa bitja težko privadijo na drugačne razmere, t. j. one se težko akomodirajo drugim razmeram. Torej če hočemo, da kisle trave izginejo, ni treba nič drugega, kakor da jim vzamemo življenske predpogoje, t. j. da jim izpremenimo razmere, ki so v njih zrasle. To pa naredim na ta način, da jim tla primerno osušim. Ravno isto pa velja tudi za slabe rastline na suhih tleh. Namočim jim tla, razmere so znatno izpremenjene, in slabe, trde rastline morajo sameposebi umreti in se zatreti.

To spoznanje je podlaga vsemu našemu izboljševalnemu ali melioracijskemu delu kulturnih *) tal. Vsaka rastlina zahteva zase posebno urejena tla. Dobra trava rase samo na primerno vlažnih tleh in škodi ji ravno tako prevelika moča kakor prevelika suša. Če torej tla osušujem, jih ne smem izsušiti, ampak skrbeti moram za to, da jim potrebna vlaga ostane in da jim odvedem samo ono množino vode, ki je bila rastlinju res škodljiva. Zato pa ne gre kar tako nezmiselno razrezati loke s poljubnimi, neutemeljenimi jarki in stružicami, kakor sta to napravila grof Kühnsky in Lunj pri Bitinjah ob kranjski Raki. Škoda vsaakega vinarja za tako polovičarsko delo! Ta dva sta slučajno premalo osušila,

lahko pa bi tudi preveč. Sicer pa se opaža tudi drugod po Kranjskem v zadnjem času dosti takega dela, in o tem Ti bom pozneje pisal obširneje.

Voda pa ni edini in poslednji činitelj v razvoju rastlinstva. Velike važnosti za dobro uspevanje rastlin sta zlasti zrak in toplota. Če hočemo doseči lepe uspehe na svojih travnikih, moramo tla tako preurediti, da so primerno vlažna, vzduhu lahko pristopna in da se hitro primerno ogrevajo. To so tako zvane fizikalne lastnosti tal, in te moramo najpoprej uravnati, če hočemo doseči zaželene uspehe.

Da pa se bova bolje razumela, Ti moram te fizikalne lastnosti tal nekoliko natančneje osvetliti, in to storim v prihodnjem pismu.

Kdaj in kako je prositi za odpis zemljiškega davka.

Zemljiški davek je odmerjen po čistem katastrskem donosu, in če se zaradi kake prirodne uime, t. j. nesreče, ki je kmetovalec sam ni zakrivil, pridelek znatno zmanjša, oziroma se deloma ali popolnoma izgubi, je naravna posledica, da kmetovalec ne more plačati vsega zemljiškega davka, ker ni imel tistega dohodka, ki je podlaga za odmerjenje zemljiškega davka. V tem slučaju se zemljiški davek ves ali deloma odpiše po državnem zakonu z dne 12. julija l. 1896., a le s pogojem, da se poškodba na zemljiščih pravočasno prijavi pristojni oblasti in se obenem prosi za odpis davka.

Ker se naši kmetovalci malokdaj brigajo za določila tega zakona, zato dostikrat nepotrebno plačajo precej znatne vsote zemljiškega davka, dasi jim je bil velik del pridelka brez njihove krivde uničen po raznih uimih.

Tudi letos se bo, kakor vsako leto, semtertja pripetila na zemljiščih kaka nesreča, in zato že sedaj kmetovalce vnovič opozarjamo na koristi, ki jim jih nudi ta zakon. Komaj se je letošnje pomlad narava zbudila, smo že imeli hudo uimo, in sicer slano, ki je zlasti po Dolenjskem prizadela veliko škodo. Dolenjski vinogradniki imajo pravico zahtevati odpis zemljiškega davka od svojih vinogradov. V teku leta se nam je pa še marsikterih drugih uim bati; toča nam prav gotovo ne bo prizanesla in zlasti se je bati velikih poškodb po ogrcih.

Pri kmetijah nastane pravica do odpisa zemljiškega davka, če je bil na majhnih parcelah, ki merijo do 4 ha, uničen vsaj četrti del prirodnega donosa vsled poškodbe po toči, vodi, ognju, miših ali po trtni uši. Pri večjih posestvih nastane ta pravica, če je bil pridelek vsaj na 1 ha poškodovan. Vsled poškodbe po suši, moči, pozebi (slani), škodljivih merčesih in škodljivih glivah pa pristaja pravica do odpisa zemljiškega davka, če znaša poškodba vsaj četrtino prirodnega donosa vseh parcel, ki leže v eninisti davčni občini.

Vsako poškodbo na prirodnem donosu, ki se zanjo more prositi odpis davka, mora posestnik poškodovane parcele ali njegov pooblaščenec — da ne izgubi pravice do odpisa davka — v osmih dnevih potem, ko je zapazil škodo, naznaniti davčnemu oblastvu prve stopnje (okrajnemu glavarstvu, davkariji ali davčni okrajni komisiji). Za pooblaščenca lastniki poškodovane parcele se štejejo: zakonski drug, varuhi, zakupniki ali užiteniki zemljišč, pooblaščeniki kmetijski uradniki in pa župani občin.

Poškodbo, ki se zaradi nje prosi odpis zemljiškega davka, more torej vsak zase ali po svojem poobla-

*) Kultura = rastlinje.

ščencu naznaniti; more jo pa naznaniti tudi več zemljiških posestnikov skupaj, ki naznanilo vsi podpišejo, ali pa jo more naznaniti župan za vso občino. Ker so vse take poškodbe manj ali več v celi občini, zato je najbolje župana naprositi, da poškodbo naznani; vendar priporočamo zadevo zasledovati, in če župan svoje dolžnosti ne stori, naj vsak zase ali vsi prizadeti skupaj vložijo naznanilo. Naznanilo škode in druge vloge, ki se tega tičejo, so koleka proste.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 88. Naredil sem ledenico, ki je obdana z dvojnimi betonastimi stenami in med njimi je skoraj pol metra praznega prostora. Mislim, da bo zrak kot slab prevodnik toplote najbolje varoval led pred taljenjem. Nekdo, ki je videl mojo ledenico, me pa straši, da zrak sam zase ne varuje dovolj ledu in da moram prazni prostor med stenami zabasati z žaganjem ali s čim drugim. Koliko je resnice na tem? (A. P. v L.)

Odgovor: Teoretično imate Vi popolnoma prav, kajti zrak je v resnici zelo slab prevodnik toplote in more zato led dobro hraniti. Dejansko je pa ta reč vseeno drugačna. Najgostejši zid, in četudi je iz betona, vedno prepušča vsled svoje luknjičavosti zrak skoz sebe. Vsled velike razlike toplote med vnanjim zrakom in med zrakom med stenami se bo zrak vedno menjaval in se bo slednjič vsled izmenjave z zunanjim gorkim zrakom preveč segrel, kar bo seveda za led slabo. Poglavitno je menjavanje zraka po možnosti preprečiti in istotako kroženje zraka med obema stenama. Vse to se najbolje doseže, če se prazni prostor med stenama napolni s kako rečjo, ki je samasebi slab prevodnik zraka in more veliko zraka v sebi držati, ki je torej rabla. Med take reči spada suho žaganje, a še boljše so žitne pleve. Na podlagi tu razloženega vam na vsak način priporočamo prazni prostor med stenama napolniti s plevami ali s čim enakim, a ne zato, ker so morda pleve slabši prevodnik toplote kakor zrak, ampak zato, ker pleve ovirajo menjavanje in kroženje zraka.

Vprašanje 89. Kaj bi kazalo dajati štiri tedne starim pujskom poleg kravjega mleka, ker jim je starka poginila? (J. T. v L.)

Odgovor: Pri štirih tednih bi pujski že morali biti privajeni tudi še na kako drugo krmo, in sicer se jim lahko še v tretjem tednu poklada ječmen in na posnetem mleku kuhani krompirjevi žganci. Na tako krmo jih sedaj takoj vadite, ki jim jo pokladajte poleg kravjega mleka, ki ga dajate pujskom mlačnega, nekoliko z vodo pomešanega in s sladkorjem oslajenega. Kravje mleko mora biti seveda še popolnoma sladko in nepokvarjeno. Strogo pazite na snago v koritih, ker se ostanki mleka hitro skisajo in sploh pokvarijo. Takí pokvarjeni ostanki so pa zelo nezdravi in istotako hitro pokvarijo svežo dodejano krmo.

Vprašanje 90. Pri nas imamo občinske ceste in pota, ki jih morajo kmetje sami z granozom posipati. Tudi meni se je odkazal v posipanje 80 m dolg del ceste,

česar se jaz branim, ker dotične ceste ne rabim ne za vožnjo in ne za hojo. Županstvo mi preti, da me bo tožilo pri sodišču, če ceste ne pospem ali stroškov ne povrnem. Ali sem upravičen braniti se občinsko cesto posipati, ali me županstvo more k temu siliti, ker ceste ne rabim? (A. D. v P.)

Odgovor: Za kranjsko deželo smo pač dobili nov cestni zakon z dne 21. februarja t. l., ki je že dobil najvišje potrjenje, a še ni stopil v veljavo, ker še ni v deželnem zakoniku objavljen. Zaraditega veljajo za Vas še vedno določila starega zakona. Po tem zakonu je vsak plačevalec neposrednih davkov v občini dolžan prispevati v denarju ali z delom k vzdrževanju občinskih cest po razmerju svojega neposrednega davka. Občinske ceste so tiste, ki jih je občinski odbor v kaki svoji seji pravoveljavno med občinske ceste vzel. Če ste davkoplačevalec in če gre za kako resnično občinsko cesto, potem morate na vsak način toliko z denarjem ali z delom prispevati, kolikor na Vas hodi z ozirom na davek.

Vprašanje 91. Lansko leto smo zboljšali in deloma preložili neko stransko vozno pot vsi tisti posestniki, ki imamo v dotičnem kraju svoja zemljišča. En posestnik se je temu delu uprl, češ da je zanj dobra stara pot in ni pustil čez svojo parcelo novega pota izpeljati. Ker pa novega pota drugje ni bilo mogoče izpeljati, smo vendar naredili pot brez njegovega dovoljenja čez njegovo parcelo. Nato nas je tožil in smo v pravdi propadli ter smo morali plačati 60 K odškodnine in čez 300 K naraslih pravnih stroškov. Nezadovoljež sedaj vendar vozi po novi lepi poti, ki nas je stala čez 1200 K, a on sam k tem stroškom ni nič prispeval. Kako je postopati proti njemu? (J. G. v R.)

Odgovor: Po cestnem zakonu za deželo kranjsko, ki je danes še veljaven, ni mogoče nikogar siliti, da bi kaj prispeval ali odstopil kaj sveta za gospodarska pota, in zato ste napačno ravnali, ker ste brez dovoljenja porabili tuj svet za novo gospodarsko pot. Zato je samoobsebi umevno, da ste v pravdi propadli. Če ste plačali 60 K odškodnine za neupravičeno porabljen tuj svet in se vam ni bilo treba ogniti, temveč pot sedaj obstoji, in to tudi na tujem svetu, potem ta vsota pravzaprav ni bila odškodnina, ampak kupnina za dotični svet. V tem slučaju je pot sedaj zasebna last vseh udeležencev, ki ste prispevali k napravi novega pota in k nakupu potrebnega tujega sveta, zato nikakor niste dolžni dotičnemu nezadovolježu pustiti, da bi vozil po Vašem zasebnem potu. Na podlagi v prejšnjem odgovoru omenjenega novega deželnega cestnega zakona, ki utegne kmalu stopiti v veljavo, bo pa morda vendarle mogoče na kak način dotičnega nagajivca prisiliti k prispevku za novo gospodarsko pot. Novi deželni zakon se dobiva v „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani po K 120. Priporočamo vsakteremu davkoplačevalcu, da ga dobro prouči.

Vprašanje 92. Dajte mi zajamčeno dober svet, kako bi se dal narediti v hlevu strop iz betona na traverzah ali na ščipovnikih, ki bi pozimi ne močil in bi od njega ne kapalo? (J. B. v B.)

Odgovor: Strop iz betona se da v hlevu narediti s pomočjo traverz in ščipovnikov ter tudi s pomočjo mestoma debelejšega, z železom ojačenega betona, ki je potem na dotičnih mestih nekak stropni prečnik (tram). Strop iz betona seveda nikdar ne more biti izredno debel, je pozimi vedno zelo mrzel in zato se pozimi na njem znotraj v hlevu nabira sapara v obliki vodenih kapelj; tak strop je potem pozimi vedno moker in od njega kaplja, kar je za živino zelo nezdravo. Temu nedostatku se le tako odpomore, da se na kakršenkoli način strop zgoraj pred ohlajenjem zavaruje, kar pa ni lahko, je drago in more biti združeno z različnimi

nepriilikami. Dober in pred mrazom zavarovan strop iz betona v hlevu je torej drag, z gospodarskega stališča torej ni priporočil in ga Vam tudi mi odločno odsvetujemo. Sicer se pa obrnite do kakega večjega stavbnika, ki Vam bo naredil proračun za tak strop, ki bo pred mrazom tako zavarovan, da zajamčeno pozimi ne bo močil. Iz dobljenega proračuna boste razvideli, če se Vam izplača v hlevu delati strop iz betona. Bodite pametni in zidajte svoj hlev sicer vzorno, a kolikor mogoče ceno, kajti živina nikakor ne donša takih dobičkov, da bi s pridom obrestovala velike v hlev zaležene glavnice. Nikar ne mislite, da so na traverzah obokani stropi res tako zelo ognjeuporni, kajti v veliki vročini se traverze skrivijo in tak strop navadno ob požaru prej dol pade, kakor iz samih prečnic narejen lesen strop. Tak lesen strop, ki je pred hlevsko vlago dobro zavarovan, spodaj ometan in zgoraj z ilovico zatolčen ali z apnenim tlakom pokrit, je za hleve najbolj zdrav in najpraktičnejši, če se more potrebiti pripraven les količkaj ceno kupiti. Koder je pa les izredno drag in ga je morda še celo težko dobiti, tamkaj utegne račun pokazati, da je hlev obokati na traverze, a oboki naj se naredijo iz opeke.

Vprašanje 93. V mojih žitnicah so že več let molji, ki mi silno kvarijo žito. Poskušal sem molje v žitnici uničiti že z različnimi sredstvi, a bilo je vse zastoj. **Kako se zatre molj v žitnici?** (P. D. v L.)

Odgovor: Molj je v žitnici silno nadležna škodljivca, ki se more le tedaj zatreti, če je znan njegov razvoj in če se zatira na podlagi tega znanja. Žitni molj je prav rahel in nežna metuljček, ki meri z razprostrtimi krilci kaka 2 cm na širino. Podnevi sedi mirno po stenah v žitnici, krilca drži zganjena v podobi strehe. Metuljček se prikaže navadno meseca junija, včasih tudi poprej ali pozneje, in ko se je zaplodil, poišče samica žitne kupe in prilepi na vsako zrno eno ali dve jajčeci. Čez kakih 12 dni se iz jajčeca izvali bela ličinka z rjavkasto glavico. Ta mala živalca nima drugega dela, kakor dobiti zrna in razjedati moko. Ko je z enim zrnom gotova, loti se drugega, tretjega in tako naprej, a vsa ta zrna se drže skupaj, ker jih je gosenčica prepredla in zvezala z nekimi nitimi. V takem spredku je včasih po 20 in še več zrn, sredi njih je ličinka in okoli nje vse polno blata. To blato smrdi in tega smradu se več ali manj navzame vse žito in ima tudi moka iz tega žita neprijeten duh in okus. Pravimo: žito je okopelo in moka iz njega je zatohla. Meseca septembra je nekako 1 cm dolga gosenčica dorasla, tedaj preneha jesti, gre iz svojega spredka in lazi nemirno semtertja, iskaje si kakega skritega kotička, kjer bi se mogla zapresti. Tak kotiček najde navadno kje na tleh ali na steni, na samem žitu se jih zaprede prav malo. Okoli lazeča pušča za seboj povsod svojo prejo tako da je včasih ves žitni kup z njo prepreden. Ko si je našla všečen kotiček, si napravi iz smeti in oglodanih trščic rahel zapredek, kjer prezimi še kakor ličinka, in šele na pomlad se zabubi in nekoliko tednov pozneje se prikaže nov moljev metuljček. Da se v žitnici molj zatre, se morajo vse špranje v lesu in v zidovju na tleh, na stropu in na stenah dobro zamazati z apnom ali s katranom, da se gosenčicam vzame vsaka prilika zapresti se in pozneje zabubiti. V času, ko metuljček leta, to je od maja do julija, je žito pridno premetavati. Če se v žitnici ne vidijo metuljčki po stenah sedeti in zvečer okoli letati, potem bodi žitnica v tem času zaprta, da molji od drugje ne morejo noter. Če so pa molji že v žitnici, potem je okna odpreti, zlasti med premetavanjem žita, da lahko vunkaj uidejo. V tem času se da večina moljev pomoriti, zlasti če so stene in stropi v žitnici pobeljeni, ker molji podnevu mirno sede in jih je na belih stenah lahko zapaziti. Dobro sredstvo je zvečer, ko je že tema, postaviti v žitnico plitve posode z vodo in sredi njih se postavi kaka svetilka.

Molji se zaletavajo v luč in popadajo v vodo, kjer se ugonobe. Pridno premetavanje žita od maja do julija ima najboljši učinek, je pa dobro tudi pozneje, ko se gosenčice že v žitu nahajajo. Konci poletja je pa to delo brezpomembno, ker takrat dorasle gosenčice že žito zapuste. Žito poštopati z moko iz popra in s soljo je tudi dobro, ker tako žito gosenčice zapuste. V mesecih februarju in marcu je bube v zapredkih pomesti s sten in s stropa ter jih je sežgati, nikakor se pa ne smejo pustiti na tleh. Seveda je moljavo žito hitro spraviti s pota, a preden se da v mlin, naj se prepraži v krušni peči, kar mu sicer vzame kaljivost, ki pa pri mlinskem žitu tako nima pomena.

Vprašanje 94. Imam brejo telico, ki je bila štirikrat pripuščena, in sicer zadnjič v prvi polovici meseca oktobra. Okoli sredine meseca marca je pa breja telica pričela vimljati, in sedaj se zjutraj že lahko namolze 1 liter mleka. **Ali naj se breji telici mleko izmolzuje, ali naj se v vimenu pusti?** Kakšne posledice utegnejo nastati v tem ali onem slučaju? (J. F. v P.)

Odgovor: Da imajo nekatere breje živali včasih že precej časa pred porodom v vimenu mleko, ni nič redkega in se čestokrat pojavlja. Spolovila so v zvezi z mlečnimi žlezami in dogodki v spolovilih sprožijo tvorjenje kemijskih snovi, ki se znanstveno imenujejo hormoni in ki povzročijo delovanje mlečnih žlez in tvorjenje mleka. Sicer se ta zveza pokaže šele ob porodu, izjemno pa v znatni meri včasih tudi veliko prej. Tak dogodek je samnasebi brezpomemben, nima za žival nobenih slabih posledic in se navadno dogaja le pri dobrih mlečnih živalih. To mleko pred porodom je navadno zelo vodeno. Če je tvorjenje mleka pred porodom izredno močno, da je vime napeto in da žival vsled tega bolečine občuti, potem se sme mleko brez vsake škode pomolsti. Nekateri v takem slučaju moljenje naravnost zahtevajo, ker se je upravičeno bati, da zaidejo iz hlevskih tel škodljive glive skozi moker in odprt sesek v vime, kjer povzročijo vnetje vimena. Pred porodom nastopa mlečnost pa more biti tudi kak bolesten pojav ter se zlasti rada pokaže, če je plod v telčniku poginil. Nikakor ni napačno za vsak slučaj poklicati živinozdravnika, ki žival preišče.

Vprašanje 95. V vinogradu imam mnogo osata. **Ali se osat sme pokladati govedu v večji množini, posebno molznim kravam?** (B. V. M.)

Odgovor: Navadni osat (*cirsium arvense*) vse domače živali prav radi jedo, dokler je še mlad, dočim star osat ni več za krmljenje, ker postanejo bodice, listje in stebila pretrda. Osat je zelo redilen, ima v sebi razmeroma veliko beljakovin in veliko rudninskih snovi. Naravna posledica tega je, da je njegov učinek kot krma zelo dober, in krave, ki ga smejo v poljubni množini uživati, po njem prav dobro molzejo. Vrhutega ima osat v sebi posebno učinkujoče snovi in je zato na glas, da čisti kri. V nekaterih krajih spomladi mladi osat skrbno nabirajo in ga pokladajo kot zdravilno krmo.

Kmetijske novice.

Prodaja plemenske kobile v Bohinjski Bistrici. V soboto, dne 4. majnika ob enajstih dopoldne proda konjerejski odsek plemensko brejo kobile potom javne dražbe v Bohinjski Bistrici. Kobilca je 16 pesti visoka, pet let stara, kostanjeve barve. Prodaja se bo vršila na dvorišču gostilne pri Mencingerju v Bohinjski Bistrici. Vzklicna cena znaša 1000 K; pod to ceno se kobilca ne odda. Kobile morejo kupiti le udje konjerejske zadruge v Lescah ali pa konjerejski iz občini Bohinjska Bistrica, Srednja vas ali Bohinjska Bela. Kupec se mora zavezati, da bo kobilca imel za pleme ter je ne proda.

Vinogradniki! V noči na 13. april t. l. nas je zadela huda nesreča. Pozebel nam je večji del tako željno pričakovane bogatega vinskega pridelka. Gotovo bo vsakdo izmed Vas vprašal, kaj naj sedaj stori, da ohrani vsaj trto in to, kar je še na njej nepoškodovanega. Zato Vam dam naslednje nasvete: Za sedaj ne kaže drugege, kakor da trto popolnoma pri miru pustite in opravite tista dela v vinogradih, ki so sedaj potrebna, to je zlasti okopavanje. Vsak trtni popek obstoji iz treh oces: enega glavnega in dveh stranskih (podočkov). Sedaj se še ne da zanesljivo presoditi, katera očesa so pozebla. V večini slučajev je pozeblo samo glavno oko, in podočka sta zdrava. To ali ono stransko oko bo pozneje poginilo. Na teh mladikah bo tudi nekaj grozdja, čeprav bolj drobnega. Iz tega razvidite, kako nespametno delajo tisti, ki — morda v neumestni jezi — odrezujejo šparone (naspence, preveze). Pustite torej trto v miru. Ko nastane trajno gorko vreme, bo sama pokazala, kaj je na njej še živlega; in to bo treba skrbno varovati! Potem bomo morali zlasti suhe, od mraza uničene poganjke omandati (obratiti), da se poganjki iz stranskih oces (podočkov) lahko bolj razvijejo. Sedaj pa še ne kaže tega delati, ker bi utegnili še to pozebsti, kar je dosedaj še ohranjenega! Saj smo šele sredi aprila in grozijo nam še trijaki! — Kadar mladi poganjki dosežejo dolžino 15—20 cm, potem bo treba vse nepotrebne omandati (obratiti), po cvetenju mladike na šparonih skrajševati itd., da trta ne bo po nepotrebem tratila moči. Zlasti pa ne smemo zanemariti privezovanja, škropljenja in drugega dela v vinogradih, ker bi imel sicer ta mraz hude posledice še za prihodnja leta!

C. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky.

Perutninarski tečaj na Grmu. Kmetijska šola na Grmu priredi ob popoldnevih dne 12. in 16. maja t. l. perutninarski tečaj z naslednjim sporedom: V nedeljo, 12. maja od 3 do 5 popoldne: Važnost perutninarstva. Dohodki kokošje reje. Napake pri kokošji reji. Vrednost kokošjih plemen. Odbiranje kokoši za plemo. Na praznik, 16. maja od 3 do 5 popoldne. Zboljšanje kokošje reje. Krmljenje kokoši. Strežba kokošim. Bolezni pri kokoših. Zboljšanje kurnjakov. Pouk bo združen s praktičnim razkazovanjem. Tečaj je namenjen gospodinjam in kmetskim dekletom.

Tečaj za pridelovanje zelenjadi priredi kmetijska šola na Grmu dne 13., 14. in 15. maja t. l. z naslednjim sporedom. V ponedeljek, dne 13. maja: Od 2—4 popoldne: Važnost pridelovanja zelenjadi na kmetih in v okolici mest. Naprava in razdelitev vrta. Obdelovanje in gnojenje zemlje. Od 4—5: Razkazovanje šolskega vrsta. V torek, dne 14. maja: Od 8—10 dopoldne: Naprava gorkih leh. Pridelovanje sadik in zgodnje zelenjadi v gorkih lehah in na prostem. Dobava potrebnega semena. Naročanje semena po cenikih. Kolobarjenje na vrtu in medsetve. Od 10 do 12: Praktično razkazovanje na vrtu. Popoldne od 2—4: Pridelovanje najvažnejše zelenjadi za prodajo in za domačo rabo. Od 4 do 5: Praktično razkazovanje. V sredo, dne 15. maja od 8 do 11 dopoldne: Pridelovanje najvažnejše zelenjadi (nadaljevanje). Od 10 do 12: Ohranjanje in ukuhanje zelenjadi za zimsko rabo. Popoldne od 2—5: Ukuhanje zelenjadi v sadni kuhinji (praktično). Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem iz Kranjske plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in za prehrano po 2 K na dan. Podpore dobi le tisti, ki se mu izrecno dovoli in ki zanjo do 5. maja po dopisnici prosil. Ker se pripusti k tečaju le omejeno število udeležencev, se je zglasiti za tečaj do 5. maja. Naše gospodinje in kmetska dekleta vabimo k obilni udeležbi!

Družbene vesti.

* **Modro galico** za škropljenje trt proti peronospori ima družba tudi letos v zalogi. Cena galici je K 64.— v Ljubljani, voznino do zadnje postaje in prevazanje na dom pa mora naročnik sam plačati, ker v to svrhu letos ni nikakih podpor. Galica se mora družbi takoj plačati; podružnice morajo izkupilo tekom 14 dni poslati družbi, sicer računajo tvornice 6 % zamudnih obresti, ki se jim hoče družba izogniti.

* **Zmleto žveplo.** Družba ima tudi letos v zalogi najfinejše zmleto žveplo za žveplanje trt, ki stane K 18.— 100 kg z vrečo vred v Ljubljani. Dobiva se v vrečah po 25 in po 50 kg.

* **Trtne škropilnice** ima družba tudi letos v zalogi, in sicer dve vrsti: navadne škropilnice „Korona“ po K 22.— in škropilnice novejšje sestave „Hero“ po K 34.— komad z zabojem vred. Slednje imajo tlačilno in brizgalno napravo, ki se izsnema, so močnejše in vsestransko priporočene. Družba si je nabavila tudi nekterih potrebščin k škropilnicam, ker jih morajo posestniki starih škropilnic večkrat nadomestiti. Nova škropilnica je draga, dočim se da majhna napaka često popraviti z nadomeščanjem kakega dela, kakor n. pr. male ventilne kroglice za Korono ali večjo za Hero. Oboje stane po 18 h komad. Ventilni gumi stane 8 h. Razpršilnike, ki se lahko rabijo za oba stroja, nadomešča družba po 75 h z iglo vred. Nova iznajdba je mrežna cevka, ki se lahko rabi pri vsaki razpršilni cevki, ne da bi bilo treba pri razpršilni cevki ali na razpršilniku kaj izpremeniti. Z mrežno cevko opremljena razpršilna cev lahko mnogo ur nemoteno deluje, ker se zamašenje dolgo zabranjuje. Komad stane 2 kroni.

* **Plemenske prasiče**, in sicer predvsem mladiče, bo oddajala odslej, kakor vsako leto, c. kr. kmetijska družba za polovično kupno ceno. Opozarjamo na dotični razglas med uradnimi vestmi današnje številke. Pripomnimo, da v sled pomanjkanja krme utegne letos spomladi primanjkovati mladih plemenskih prasičev, ker so prasičerejci to zimo obdržali le malo plemenskih svinj; zato bo bržkone mlade plemenske prasiče težko dobiti ter bodo dragi. Ker je tozadevna država in deželna podpora omejena, naj se vsakdo, ki hoče plemenske prasičke dobiti, takoj zglesi in naj sporoči, kdaj mu je najprilicnejše prasiče dobiti. Dobiti je na željo tudi starejše živali, ki so že ali bodo kmalu za plemo sposobne.

* **Semenska ajda.** Družba ima za svoje ude na razpolaganje več vagonov prav lepe, težke in debelo-zrnate ruske temnorjave semenske ajde, ki stane 28 K 100 kg z vrečami vred. Ruska temnorjava ajda se pri nas bržkone izpremeni v črnkasto. Ta ajda je na glasu dobre rodovitnosti in da posebno veliko moke. Ajde za seme bo primanjkovalo in zategadelj bo tisti najvarneje ravnal, ki si semensko ajdo pravočasno zagotovi. Iz tega vzroka kmetijska družba že sedaj sprejema naročila na semensko ajdo in bo mogla ustreči le tistim naročnikom, ki se pravočasno zglase. — Siva francoska semenska ajda je družbi že pošla.

* **Semenske zmesi detelj in trav** izbrane prve kakovosti ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih s pomočjo državne podpore oddaja kmetovalcem po nižani ceni K 1.80 za 1 kg. — Opozarjamo na spis „Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi“, ki ga na zahtevanje vsakomur zastoj pošljemo. Vsakdo, ki trava in deteljna semena naroči, naj sporoči, koliko posameznih semen kupi, ali pa naj naroči že narejeno zmes, a v tem slučaju mora pisati, kakšna je zemlja, ki jo misli obsejati, in kako velik je dotični prostor.

* **Deteljno seme**, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače, štajerske ali črne detelje po 2 K 20 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 1 K 80 h kilogram.

* **Severnonemško seme krmske pese** dobivajo udje pri družbi po 2 K 60 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko. Rumena ekendorfovka stane pa 2 K 80 h kilogram.

* **Glede oddaje semen** naznanjamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* **P. n. gg. družbene ude** nujno prosimo, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* **Plačevanje blaga**. Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbe za poravnava vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni. Častita načelnikstva, ki vzlic raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potom nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo. Družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno splojevati.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18 odstotne žlindre v Ljubljani je K 6.75 in 19 % K 7.— za 100 kg.

Naročbe na cele vagonne se bodo zvrševale po naslednjih cenah:

16 %	17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
------	------	------	------	------	------

K 512.— K 544.— K 576.— K 608.— K 640.— K 672.—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Kdor je ali bo dobil žlindro ali kako drugo gnojilo v celih vagonih, naj nam po prejemu vozni list vrne, da bomo videli, če je pravilno voznino plačal. Železnica je že mnogokrat pomotoma preveč zaračunila.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred. Pri celem vagonu znaša popust 25 kron in se gnojilo pošlje franko do zadnje železniške postaje.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonne se zvrševajo naravnost iz tvornice in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za

množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudniskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Čilski soliter po K 30.— sto kg z vrečo vred. To dušičnato umetno gnojilo priporoča družba zlasti za bolj pozno spomladansko gnojenje z dušikom namesto amonijevega sulfata.

Amonijev sulfat po 36.— K 100 kg iz Ljubljane. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskusenj pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih lanskih številkah, potem „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki lanskega „Kmetovalca“.

* **Mešana umetno gnojilo** (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 17 K 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

Vrtno gnojilo (mešana umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki vsebuje 7 % v vodi raztopne fosforove kisline, 6 2/3 % čistega kalija (ne žveplenokislega!) in 6 1/2 % dušika (5 % amonijevega dušika in 1 1/2 % dušika solitrne kisline) oddaja družba po 40 h kg z vrečo vred.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji se po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napanjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Tropine podzemeljskega oreha**. Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 20 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg.

* **Sladkornata močna krmila** kot okrepujočo primes k drugim krmilom ima odslej naša c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za in za pitanje po 20 K, ter za molzne krave tudi po 20 K z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Cela vreča teh krmil, ki tehta 50 kg, stane polovico gori označenih cen. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 2. št. letošnjega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

* **Klajno apno**, 38—42 %, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše

vzdigniti roke. (Se zgodi.) Poročilo je odobreno soglasno. (Klic: »Samo g. nadzornik Ribnikar ni zadovoljen!«)

2. točka dnevnega reda: Predložitev a) družbenih računov za leto 1910. in 1911. in b) proračunov za leto 1912. in 1913.

a) Družbeni ravnatelj cesarski svetnik Pirc je obenem poročal o družbenih računih za leto 1910. in 1911.

Skupni promet v letu 1910. je znašal K 5,329.800:18 in v letu 1911. K 9,298 243:14

Predsednik je otvoril razpravo.

K besedi še je oglašil ud g. Josip Jenko, ki je želel pojasniti k postavkam pod točko 8. bilance za leto 1910.: »Posestva na Poljanah (in zastavna pravica pokojninskega zaklada)«.

Ravnatelj Pirc je stvar pojasnil, sčimer je bil interpelant zadovoljen.

Nato sta bila oba računski zaključka odobrena.

b) Ravnatelj Pirc je poročal o proračunu dohodkov in stroškov za leti 1912. in 1913.

Poročevalec je konstatiral, da bo družba tudi v l. 1913. s proračunjenimi dohodki lahko shajala in da še ostane vedno prebitek.

Predsednik je otvoril razpravo. Ker se ni nihče oglašil za besedo, se je glasovalo o vsakem proračunu posebej. Oba proračuna sta bila odobrena.

4. točka dnevnega reda: Volitev novih udov glavnega odbora na mesto po § 18. družbenih pravil izstopivših, ki jim je pošla poslovna doba.

Predsednik: Najprej pride na vrsto volitev družbenega predsednika.

Deželni poslanec Piber: Častiti občni zbor! Na dnevnem redu je 4. točka, in sicer najprej volitev predsednika. Menim, da je dolžnost nas vseh, ki se potegujemo za koristi kmetijstva, da našega dosedanjega predsednika za njegovo uspešno, neutrudljivo delovanje najiskrenejše zahvalimo. (Živahno pritrjevanje.)

Častiti skupščinarji! Petindvajset let je, kar je n-šo družbo po najbolj valovitih krajih, v najnevarnejših krizah modro vodil naprej. Da naša družba je in da procvita, — za vse to moramo zahvaliti našega dragega prijatelja predsednika. (Klici: »Tako je!« »Bog ga živi!«)

Izrazimo mu naše zaupanje stem, da ga per acclamationem zopet volimo za predsednika. (Burno odobravanje.)

Predsednik: Častiti skupščinarji! Ravnavati se moramo po družbenih pravilih. Po § 15. se more to, kar je častiti gospod poslanec Piber predlagal, zgoditi le, če ni nobenega ugovora; sicer se mora glasovati po listkih, kar bi jaz sploh želel. Ali je ugovor proti glasovanju z vzklikom? Ali ugovarja kdo proti temu, da se voli predsednik per acclamationem? (Nihče se ne oglasi.) Ker nihče ne ugovarja proti takemu načinu volitve, tedaj prosim, če je Vaša volja, da pritrđite izvolitvi moje malenkosti za predsednika, če hočete, da zopet delujem v prosep naše družbe, da blagovolite roke vzdigniti. (Zgodi se.) Splošno radostno vzklikanje. Klici »Živio gospod Povše!«)

Predsednik se je v toplih besedah zahvaljeval za izraz zaupanja, ki mu ga je občni zbor podal z zopetno izvolitvijo. Rekel je približno: Vedno sem smatral za eno mojih glavnih in najlepših dolžnosti, odkar sem odrasel in se izučil, da sem vse svoje moči posvetil svoji ljubi domovini in kmetskemu stanu, ki sem iz njega vzrasel. Imam zavest, da sem bil zares prijatelj kranjskega kmeta. To niso prazne fraze! Prijatelj in nasprotnik mi mora priznati, da sem se vselej obnašal kot zvest sin kranjskega ljudstva.

Govornik je obetal, da bo zaupanje skupščinarjev tudi v bodočnosti opravičil ter vse storil, kar je v njegovih močeh, za prosep kmetijstva, ker si je v svesti, da dokler bo kranjski kmet srečen, bo srečna domovina. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Deželni poslanec Piber je naglašal k prihodnji točki: volitev družbenega podpredsednika, — kako potrebno je vzajemno

delovanje kmetijske družbe z deželnim odborom. Ker je v deželnem odboru referent za kmetijske stvari in odločujoč faktor v tej panogi deželne kulture č. g. dr. Evgen Lampe, predlaga brez daljše obrazlože in hvale, da občni zbor voli njega za podpredsednika kmetijske družbe.

Tržni nadzornik Ribnikar je ugovarjal in je predlagal, da naj se vrši volitev v zmislu § 15. družbenih pravil z listki. (Klic: »Samo več dela nam dajete!«)

Predsednik je odredil volitev z listki ter je imenoval za skrutinatorje gg. ravnatelja Rohrmanna, župana Jana in deželnega poslanca Pibra. (Klici: »Ribnikar samo nagaja! To je neumnost! Živio dr. Lampe!«)

Ravnatelj Pirc je predlagal, da naj se skupščinarji ločijo: oni, ki so za dr. Lampeta, naj se podajo na eno, drugi, ki so proti njemu, na drugo stran, da se štetje glasov olajša.

Občni zbor je pritrđil, da je legitimiranje volilcev nepotrebno.

Predsednik je odredil oddajanje glasov v ločenih skupinah, kakor je predlagal ravnatelj Pirc.

Med oddajanjem in pobiranjem glasov je vladal precejšen nemir, da je bil predsednik opetovano primoran miriti in zvoniti. Skrutinator deželni poslanec Piber je naznanil izid štetja glasov in je povedal, da za nasprotno stranko ni bil oddan noben glas.

Predsednik je objavil izid volitve: Oddanih je bilo 823 glasov, ki vsi nosijo ime prečastitega ga. dr. Evgena Lampeta. (Klici: »Živio dr. Lampe!«) Ker nasprotnih glasov ni bilo oddanih, konstatiram v navzočnosti gospodov c. kr. deželne vlade, da je g. dr. Evgen Lampe z 823 glasovi izvoljen za podpredsednika. (Ponovne ovacije novemu podpredsedniku.) Predragemu gospodu doktorju čestitam, Vam, gospodje zborovalci, pa izrekam zahvalo, da ste mi dali tako dobrega, zvestega sodelavca, ki mu je, kakor meni, namen služiti koristim kranjskega kmeta. (Odobravanje.)

K nadaljnji volitvi se je oglašil za besedo tržni nadzornik Ribnikar, ki je izvajal: »Z ozirom na to, da predlaga vaša stranka v glavni odbor družbe štiri posestnike, štiri kmete, izjavljam, da ne bomo nadalje delali nobenih ovir in da se lahko glasuje per acclamationem, ker smatramo za popolnoma zadosten protest, da smo glasovali proti nekmetu dr. Lampetu.

Predsednik je vzel to izjavo na znanje, ugovarjal pa je proti očitku, naperjenemu zoper dr. Lampeta, ki mu izreka priznanje za njegovo delo v prid kmetijstva (nadzornik Ribnikar: »Ampak kmet ni!«)

Deželni poslanec Piber je nasvetoval, da se volijo naslednji odborniki: Frančišek Bartol, posestnik, župan in deželni poslanec v Sodražici, Frančišek Istenič, posestnik in načelnik živinorejske zadruge v Gornjem Logatcu, Leopold baron Liechtenberg-Janeschitz, graščak in dež glavarja namestnik v Jablah pri Mengšu, in Jožef Ravnkar, posestnik v Njivicah pri Ratečah.

Predsednik je priporočal izvolitev imenovanih gospodov. (Klici: »Živeli!« — Zborovalci dvignejo roke.) Konstatira, da je vprašal, če kdo ugovarja proti volitvi per acclamationem in da se nihče ni oglašil. »Gospodje zborovalci so dvignili roke, vsled česar konstatiram, da so soglasno izvoljeni gospodje odborniki: Frančišek Bartol, Frančišek Istenič, Leopold baron Liechtenberg in Jožef Ravnkar.

Stem je ta točka dnevnega reda končana.

K točki dnevnega reda 5. a) je poročal ravnatelj Pirc, naštevši novoustanovljene družbene podružnice: in sicer (bere):

Častiti občni zbor! Od zadnjega občnega zbora se je ustanovilo več novih podružnic, in ker glasom § 12. doslej veljavnih družbenih pravil potrditev novih podružnic spada v področje občnega zbora, zato imam čast v imenu glavnega odbora predlagati:

(Dalje prihodnjič.)